

*Emma Andersson
Halmstad högskola
Praktik i biologi, 7,5hp
Universitetslektor Clas Dahlin*

Inventering av strandpadda (*Epidalea calamita*) i Sånnadammarna, naturreservatet Sånnarna, 2014

Kommun: Kristianstad
Inventerare: Emma Andersson
Område: Sånnadammarna
Antal dammar: 6

Inledning

Inventeringen av strandpadda i Sånnadammarna utfördes under maj månad, 2014, vid fyra separata tillfällen. Syftet med denna undersökning är att kartlägga om strandpaddan går att hitta i Sånnadammarna, och även i vilka dammar arten gick att finna, både utifrån spelande och sedda individer. Resultatet jämförs sedan med olika faktorer såsom temperatur, nederbörd och vegetation i området, för att få en bild av vilka faktorer som kan påverka artens förekomst.

Detta arbete har utförts genom en praktikkurs i biologi via högskolan i Halmstad under våren 2014. Kursen på 7,5hp innehåller 3-4 praktiska arbetsveckor, följt av muntlig och skriftlig redovisning. Denna inventering har gjorts på uppdrag av Hans Cronert, naturvårdssamordnare i Biosfärområde Kristianstads Vattenrike.

Områdesbeskrivning

Sånnadammarna är belägna söder om Kristianstad, strax utanför Åhus, i naturreservatet Sånnarna (bild 1). Området är av sandig karaktär, alltså ett passande habitat för strandpaddan. Marken är näringsfattig, och ett hem för många unika och viktiga arter, så som just strandpaddan, men även vildbin och månhornsbaggen. Denna gamla grustäkt var tidigare helt vattenfylld, men har under åren sinat på vatten. För att gynna strandpaddan har man därför vid flera tillfällen grävt ut eller fördjupat grunda dammar i täktbotten, 2006 – 2 st, 2009 – 6 st och 2011 – 2st (Nyström et. al. 2013 och Cronert muntl.). I området ska även vanlig padda, åkergroda och vanlig vattensalamander förekomma

Bild 1. Kartbild över de dammar som använts under inventeringen av strandpadda. Karta: Stadsbyggnadskontoret, Kristianstads kommun.

Strandpadda (*Epidalea calamita*)

Strandpaddan (*Epidalea calamita*) är Sveriges minsta paddart (4-8 cm) och har en kompakt grå- eller grönmarmorerad kropp med ett gult sträck över ryggen (bild 2). Under 1900-talets senare del har arten minskat drastiskt och idag är den en av Sveriges mest rotade groddjur. Den förekommer idag endast i Skåne, längs med Blekinges, Hallands och Västra Götalands kust. Man misstänker att minskningen av strandpaddans habitat är en av de största faktorerna till artens tillbakagång, då detta leder till isolerade populationer. Även övergödning och igenväxning är faktor som troligtvis påverkar deras existens. Strandpaddan trivs i öppna områden, såsom strandängar, sanddyner, grustäkter och klippöar. Området ska gärna vara soligt och lekvattnet vegetationsfattigt. Strandpaddan är för det mesta nattaktiv, alltså sker inventeringarna under sena kvällar då det är störst chans att höra hanarna spela och locka på honor (Nyström, P., et. al., 2013), men leken inleds inte förrän vattentemperaturen når 7°C (Naturvårdsverket, 2009). Strandpaddan ger ifrån sig ett knorrande läte, mycket olikt andra grodarter och kan därför inte misstas under inventeringen (Naturvårdsverket, 2012). Vanligen lägger strandpaddan sina en till två meter långa romsträngar i grunt vatten, och lägget vanligtvis mellan 3000-4000 ägg.

Bild 2. Strandpadda fotograferad vid Sånadammarna, 15 maj, 2014. Foto: Emma Andersson

Metod

Inventeringen bestod av fyra inventeringstillfällen, 4/5, 7/5, 14/5 och 15/5. Dessutom besöktes området under dagtid den 2/5 för att studera karaktären av dammarna och området. Vid första inventeringen, den 4 maj 2014, möttes jag upp av en studiecirkel i sällskap av professor Johan Elmberg, ekolog på Kristianstad högskola. Information angående inventering av strandpadda, deras ekologi och om området gavs för att ge bättre förutsättningar under inventeringen. Vid 21.30 hade det börjat skymma och inventeringen påbörjades för att undersöka om individer kunde ses i dammarna. Till hjälp användes ficklampor. Därefter låg fokus på att försöka höra spelande hanar i området och lokalisera vilka dammar lätena kom ifrån.

Andra inventeringstillfället inleddes 22.00 den 7 maj, 2014, och utfördes utan medhjälpare. Samma tillvägagångssätt som under första inventeringen användes, då dammarna först undersöktes med ficklampa för att sedan fokusera på spelande hanar. Inventeringen avslutades runt 23.00.

Tredje inventeringstillfället inleddes 22.00 den 14 maj, 2014, med samma tillvägagångssätt som tidigare, och inventeringen fortgick till 23.30.

Fjärde inventeringstillfället inleddes 22.00 den 15 maj, 2014, med samma tillvägagångssätt som tidigare, och fortgick till 23.00.

Temperaturen under inventeringstillfället samt närliggande timmar och dagar, hämtades från Kristianstad vattenrikets hemsida.

Tabell 1. Sammanställning av medeltemperatur och medelnederbörd under inventeringsperioden samt en vecka innan första inventeringstillfället. Källa: Kristianstad Vattenrikets hemsida.

Datum	Medeltemperatur	Medelnederbörd
27/4	11,1°C	0,0mm
28/4	11,0°C	0,0mm
29/4	14,0°C	0,0mm
30/4	10,4°C	0,0mm
1/5	8,1°C	0,0mm
2/5	8,4°C	0,0mm
3/5	9,4°C	0,0mm
4/5	9,2°C	0,0mm
5/5	10,7°C	0,0mm
6/5	9,3°C	1,5mm
7/5	10,1°C	6,2mm
8/5	11,9°C	11,9mm
9/5	12,0°C	12,3mm
10/5	12,7°C	4,3mm
11/5	12,5°C	1,0mm
12/5	12,0°C	8,5mm
13/5	11,7°C	3,4mm
14/5	10,9°C	1,2mm
15/5	11,6°C	0,0mm

4 maj

Medeltemperatur under dygnet: 9,2°C

Medeltemperatur under inventeringen: 8,0°C

Medeltemperatur den 3 maj: 9,4°C

7 maj

Medeltemperatur under dygnet: 10,1°C

Medeltemperatur under inventeringen: 9,2°C
Medeltemperatur den 6 maj: 9,3°C

14 maj

Medeltemperatur under dygnet: 10,9°C
Medeltemperatur under inventeringen: 9,2°C
Medeltemperatur 13 maj: 11,7°C

15 maj

Medeltemperatur under dygnet: 11,6°C
Medeltemperatur under inventeringen: 10,2°C
Medeltemperatur 14 maj: 10,9°C

Resultat

Vid inventeringstillfälle 1 (4 maj, 2014) gjordes inga observationer av strandpadda i området.

Inventeringstillfälle 2 (7 maj, 2014)

	<i>Spelande individer</i>	<i>Sedda individer</i>
Damm 1	2	0
Damm 2	1	0
Damm 3	0	0
Damm 4	0	0
Damm 5	0	0
Damm 6	0	0

Inventeringstillfälle 3 (14 maj, 2014)

	<i>Spelande individer</i>	<i>Sedda individer</i>
<i>Damm 1</i>	2	0
<i>Damm 2</i>	1	0
<i>Damm 3</i>	0	0
<i>Damm 4</i>	0	0
<i>Damm 5</i>	0	0
<i>Damm 6</i>	3	0

Inventeringstillfälle 4 (15 maj, 2014)

	<i>Spelande individer</i>	<i>Sedda individer</i>
<i>Damm 1</i>	>5	11
<i>Damm 2</i>	2	1
<i>Damm 3</i>	0	0
<i>Damm 4</i>	0	0
<i>Damm 5</i>	0	0
<i>Damm 6</i>	3	0

Diskussion

För att strandpaddans lek ska inledas krävs en vattentemperatur på 7°C, vilket innebär att temperaturen kan ha stor betydelse för strandpaddans förekomst i området. När man kollar på de data som hämtades från Kristianstad vattenrikes hemsida (tabell 1) kan man dock konstatera att temperaturen var en bra bit över 7°C i luften, samt att temperaturen inte

skiljde sig särskilt mycket mellan de olika inventeringstillfällena. Störst skillnad var det mellan första och sista inventeringstillfället, med en differens på 2,2°C. Vid det första inventeringstillfället låg medeltemperaturen på 8,0°C, vilket innebär att det finns en risk att vattentemperaturen inte ännu lyckats ta sig över 7°C, och alltså inte ännu kunnat leda till lek hos strandpaddan. Därför bör man vid nästa inventering inkludera provtagningar av vattentemperatur, för att försäkra sig om ifall detta var en bidragande faktor till det låga antalet individer under de tidigare inventeringarna eller inte.

Nederbörd kan ha stor påverkan på strandpaddans förekomst och lek, då de efter kraftiga regn ofta samlas vid dammkanterna och spelar för honorna (Länsstyrelsen Blekinge, 2009). Från den 5 maj och en vecka bakåt låg nederbörden på 0,0mm/dygn. Därefter ökade nederbörden ganska drastiskt de kommande fyra dygnen för att sen plana av igen. Under inventeringen den 4 maj hittades inga individer under inventeringen, vilket skulle kunna bero på att det inte varit någon nederbörd under en lång tid. Den 7 maj hittades tre individer, dock hade nederbörden inte varit särskilt kraftig dagen innan, men ökat en aning samma dag. Nederbörden höll sig på en relativt låg nivå under veckan fram till de två sista inventeringarna, då det inventerades sex spelande individer den 14 maj, samt över tio spelande individer den 15 maj i dammarna. Det går inte att urskilja en tydlig trend kring temperatur, nederbörd och förekomsten av strandpaddor. Dock verkar det som att den långa perioden av torka kan ha minskat chanserna för strandpaddans lek då det under den första inventeringen inte hittades en enda individ. För varje inventering hittades dock fler och fler individer vid dammarna, vilket kan tyda på att en längre period av nederbörd ökar chanserna för lek. Då temperaturen var relativt lik under hela inventeringen kan man inte göra något antagande kring hur denna kan ha påverkat leken.

Dammarnas vegetation och utformning kan också spela stor roll för huruvida individer går att hitta i området eller ej. Enligt artportalen har man under tidigare år (2008-2011) gjort fynd av strandpaddan i området, dock är det inte specificerat i vilka utav de sex dammarna de är funna. Det går därför inte att göra en jämförelse med äldre inventeringar för att komma fram till om någon damm visar tendens att vara mer gynnsam för strandpaddan än andra dammar.

Under denna inventering gjordes fynd i dammarna 1, 2 och 6. Likheterna mellan dessa dammar är stora, både gällande omkringliggande vegetation, vattenvegetation, storlek och kantslutning. Dock hade damm 4 och 5 ungefär samma karaktär, men trots detta gjordes här inga fynd. Damm 3 var den damm som urskilde sig mest från de andra dammarna, med tät vattenvegetation, branta kanter och omgiven av en del markvegetation. För att säkerställa att det inte funnits några spelande hannar i dessa dammar under årets lekperiod krävs dock att man gör fler inventeringar under perioden, då de olika individerna kan inleda sin lek vid olika tillfällen. Varför man inte fann några spelande individer i damm 4 och 5 kan inte förklaras utifrån dammarnas utformning eller vegetation då dessa är snarlika med dem där man fann paddor. Temperaturen borde vara snarlik i dammarna då det inte var mer vegetation som kunnat skugga och förhindra solen från att värma upp vattnet och djupet skiljde sig inte markant i dammarna. En möjlig anledning till att många hannar hittades i just en av dammarna kan vara att individerna gärna håller ihop och väljer att spela i samma dammar, då detta skulle kunna öka chanserna att locka honor. Detta kräver ytterligare forskning.

Under inventeringen gjordes alltså inga observationer som tydligt visade varför endast tre av sex dammar innehöll spelande arter, förutom när det gällde damm 3, som skiljde sig markant från de andra dammarna. Dock kan man med säkerhet konstatera att strandpaddan idag leker i dammarna på naturreservatet Sånarna utanför Åhus.

Slutsats

Utifrån resultaten kan man konstatera att strandpaddan finns i området, med åtminstone 15 spelande hannar. Grundligare och fler inventeringar bör göras för att säkerställa hur stark populationen i Sånnadammarna är, samt för att skapa en uppfattning om vilka dammar som bidrar med mest lämplig miljö för strandpaddan. Inventeringarna bör även göras tätare och mer frekvent då detta ger större möjlighet att undersöka hur nederbörd påverkar leken. Under inventeringarna bör vattentemperatur mätas för att säkerställa att temperaturen överstiger 7°C, vilket möjliggör lek för strandpaddan.

Källhänvisning

Kristianstad vattenrike, 2014. Vädret i Kristianstad just nu. Hämtat från: <http://www.vattenriket.kristianstad.se/vader> (Besökt: 2014-10-06).

Kristianstad vattenrike. Utemuseum sånnarna. Hämtat från: http://www.vattenriket.kristianstad.se/plats/ahus_vastra.php (Besökt: 2014-10-13).

Länsstyrelsen Blekinge, 2009. Artfaktablad, Stinkpadda, Bufo Calamita. Hämtat från: <http://www.lansstyrelsen.se/blekinge/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/friluftsliv/naturum/arets-djur/Strandpadda.pdf> (Besökt: 2014-10-13).

Naturvårdsverket, 2009. Åtgärdsprogram för strandpadda (stinkpadda) 2009-2014.

Naturvårdsverket, 2012. Åtgärdsprogram för strandpadda 2013-2017. Rapport 6539.

Nyström, P., Stenberg, M., Hertonsen, P. & Hallengren, A., 2013. Grodor ut ett skånskt perspektiv. Länsstyrelsen Skåne.